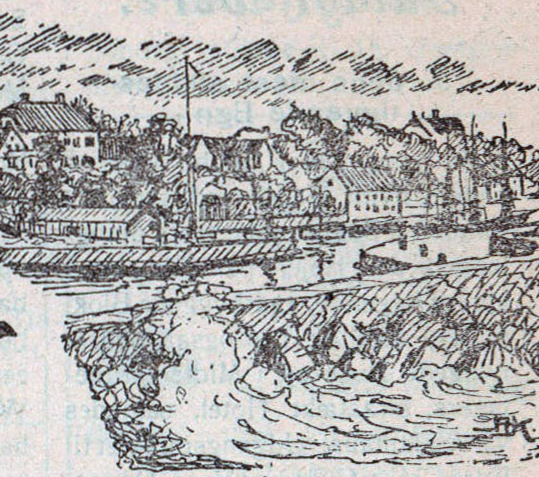

NORDBORNSHOLM

Udgaar i Allinge-Sandvig.

Gudhjem. Østerlars. Hasle

Ølsker, Rutsker, Rø og Klemens.

Ansvarshavende Udgiver:

Otto Gornitzka. - Telefon 74.

Trykt i Allinge Bogtrykkeri

Nr. 217

Alm. Annoncer 10 Øre pr. mm, efterf. Gange 8 Ø.
Forretningsann. 8 - - - - - 6 Ø.

Fredag den 24. September

Annoncer og lokalt Stof maa være indleveret
senest 2 Dage før Bladet udgaar.

1931

Holland.

Af Landsbruglærer
HALFDAN JØRGENSEN, Dalum.

Diger, Kanaler, gamle Vindmøller og store Blomstermarker — vil udgøre Størsteparten af det Billede, man i Forestilling har af Holland. Hertil føjer sig maaske et Billede fra et Ostemarked, hvor de runde Eidammer-Oste er stablet i sirlige Pyramider, samt et Interiør fra et Diamantsliberi.

Al Respekt for denne Geografilærdom! Billedet er rigtigt, men noget ensidigt og giver kun nogle Hovedpunkter.

I Forhold til Landets Størrelse maa Holland endog siges at være meget afvekslende. I den østlige Del af Landet store Hedestrækninger, Smaaskov og Naaletræplantager, ligesaa store Mosearealer med omfattende Tørveindustri Paa flere Egne, navnlig i de nordlige Provinser, Friesland, store Dele af Groningen og Nordholland findes udpræget Marskland med Kvægbrug — grønne, saftige Græsmarker med græssende, sortbrogede eller hvidho'dede Køer, saa langt Øjet rækker. Landvindingsgebeterne med Digebygning og Pumpestationer til Tørlægningsarbejderne ved Zuidersøen — Vest for denne Halvøen Nordholland, hvor man foruden Græsningsdriften driver paa Grøntsager, Drivhuskulturer, Blomster. Helt ude mod Vest en Bræmme af Klitter med Hjælme og Marehalm — den hvide Strandbred og Brændingen, hvor man mindes om Jyllands Vestkyst.

Udprægede Blomsterløg-Distrikter. Andre Steder er Kaal og andre Grøntsager saa afgjort Hovedsagen. Egne med mægtige Frugtplantager og store Fjerkræfarme. Mod Sydøst en lang Strimmel Land, indeklemmet mellem Tyskland og Belgien — her drives mere blandet Landbrug, og man befinder sig som paa de lidt tørre midtjydske Egne med svagt kuperet Landskab

I det yderste sydøstlige Hjørne af Holland, der strækker sig helt ned til Aachen, har Landet endog Del i Kuldistrikterne, og her findes „Bjerge“ paa over 200 m Højde!

Holland er fra gammel Tid kendt som en dygtig søfarende Nation. Handel, Fiskeri og Skibsbygning samt anden Industri, der navnlig forarbejder Raavarer fra Kolonierne, spiller fremdeles en meget stor Rolle for Landet.

Hollænderne har altid haft Ord for at have Sans for Renlighed og Properhed, — de har Sans for Farver og Hygge.

Forskellen er paafaldende, hvis man kommer fra Tyskland og over-

skrider den hollandske Grænse til Groningen. De tyske Bygningers massive, uinteressante Præg afløses af den langt lettere og fikserede hollandske Bygningskultur. Ganske vist bestaar en saadan hollandsk Marskgaard kun af en enkelt meget stor og navnlig bred Bygning. Ofte ligger Bygninger fornemt adskilt fra Vejen ved en bred, vandfyldt Kanal; mellem denne og Huset findes en nydelig Forhave med Plæner, Buske

Kvægbruget og Mælkeproduktionen er den vigtigste Gren af det hollandske Landbrug. De frodige, naturlige Græsgange paa de lave Markjorder — Ferskvandsmarsk og Saltvandsmarsk — de afgravede Tørvearealer har begunstiget en stærk ensidig Græsningsdrift. Paa de udprægede Græsegne har Bøndergaardene ikke en Strimmel Pløjeland — den fede Marsk taaler ikke godt at pløjes. Under Krigen var man paa sine

almindelige og tjener som en Korridor til Beboelseslejligheden. I Baasene, som er stroet med Rullesten og hvide Strandskaller, staar enkelte Palmer og andre grønne Planter — smukke Gardiner for Vinduerne. Den dybe Græbning er overdækket, og hennad Staldgangen er anbragt en Bastløber — Stolper og Træværk hvildakeret. Kort sagt, en nydelig Korridor!

Malkekøerne gaar ude hele Sommeren; de faar kun Græs og kommer overhovedet ikke i Hus før Efteraaret. Vinterfoderet er i det væsentlige Hø og Græs Ensilage, dertil lidt Oliekager og andet Kraftfoder.

Selvom Græsningsdrift og Kvægbrug spiller den største Rolle for hollandsk Landbrug, drives der ogsaa paa andre Kiler. Kornavl, Frøavl, Kartoffel- og Sukkerroedyrkning spiller i visse Egne af Landet en overvejende Rolle. Der findes en ikke ringe Landbrugsindustri, som for en stor Del er af ret ny Dato — saadan kan nævnes, at Holland har 16 Sukkerfabrikker, der behandler Sukkerroer fra ca. 70,000 ha Land, 28 Kartoffelmelsfabrikker samt 18 Halmkarton-Fabrikker. Denne Landbrugsindustri drives for Størstedelen paa Andelsbasis, idet over Halvparten af Fabrikkerne er Andelsforetagender.

Procession gennem Gaden med Fakkelsvingere og Hornmusik Et stort blomstersmykket Skilt, der bæres foran, forkynder, at Byens lokale Musikkorps er tilkendt 1. Pris i Konkurrencen! — Nu gaar det med fuld Musik gennem Byen; de fleste af Byens agtværdige Borgere slutter sig til Processionen. Musikkorpset tæller Medlemmer fra ca. 10 til 70 — deriblandt flotte Svende i gule Bukser og med blank, sort Cylinder — man tager Opstilling foran Skænken i en eller anden Beværtning, og der blæses et Stykke eller to, saa Glassene hopper i Rækken, og Øl-Reklameskiltene staar ret ud fra Væggene! — saa maa Værten give en „Omgang“ eller to; man synger som Tak en Hymne til Værtens Ære og gaar videre til det næste Værtshus — man kan naa at komme mange Gange rundt i Løbet af Aftenen!

Gamle Skikke og Traditioner holdes højt i Ære — ogsaa naar det gælder Lystigheden.

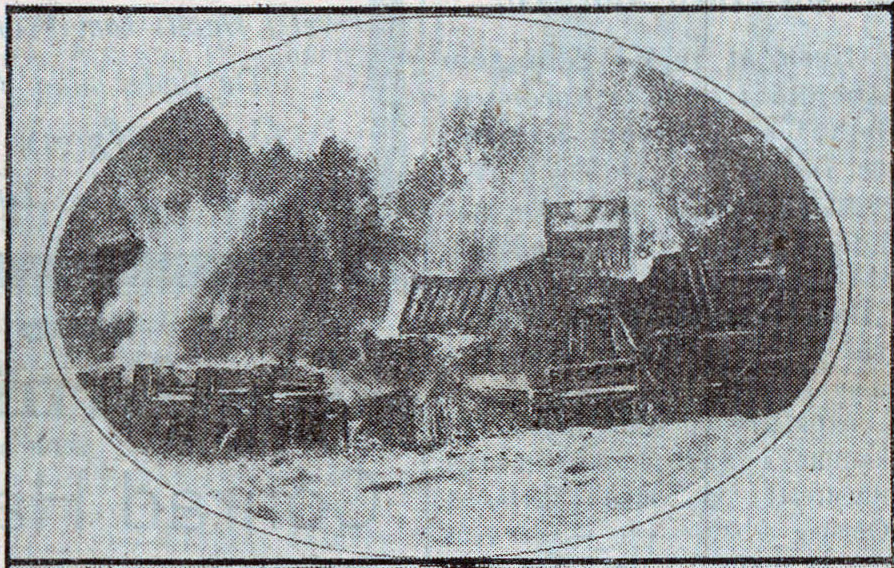
De Billeder, man faar af Holland — Land, Folk, Liv — samler sig i et Indtryk af arbejdsom Soliditet sammen med en ejendommeligt Blanding af Nøjsomhed og Velstand.

Knappenaalen.

En Knappenaal har en meget ringe Værdi, men naar man hører, at Værdien af de Knappenaale, der gaar til spilde paa en eneste Dag, er lig med 5 pCt. af 1/2 Million Kroner, saa faar man straks Respekt for den lille Tingest.

Verdens største Fabrik for Knappenaale findes i Birmingham og tilvirker hver Dag 37 Millioner Knappenaale, i øvrige engelske Fabrikker tilvirkes daglig 10 Millioner, i Frankrig 20, og i andre europæiske Lande tilsammen 10, altsaa en daglig Produktion paa 85 — 90 Millioner, eller 30 Milliarder om Aaret. Nærliggende er Spørgsmaalet: Hvor bliver alle disse Myriader af Knappenaale af? Ja nogle ødelægges straks, de tages i Brug, men det er kun de aller færreste, nej, de mange „kommer bort“. En Knappenaal en er saa lille og ubetydelig Genstand, at kun faa Mennesker bøjer Ryggen for at tage den op fra Gulvet, og hvis blot nogle faa Stykker „kommer bort“ i hvert Hjem daglig, faar man straks lidt Ide om, hvilke store Summer den lille Tingest i Grunden repræsenterer. Hvis blot hvert tredie Menneske i Europa hver Dag kaster en Knappenaal bort, betyder dette, at der hver Dag skal produceres 80 Millioner Knappenaale for at dække dette Tab. Og Værdien af Tabet udgør ikke mindre end 25,000 Kr. daglig, eller mere end 9 Millioner Kroner i et Aar.

300 Klaverer i Brand.

Det er ikke noget Hus, der ses i Brand paa Billedet. Det er Klaverer, 300 i Tallet, der er dynget sammen til et vældigt Baal. Gamle Biler er der ingen Købere til, ej heller gamle Klaverer. Fabrikkerne, som er Bytte maa tage

Folks gamle Sager, ser derfor ingen anden Udvej end at brænde dem. Billedet er fra England. Det er en Fabrik i Woodchester, som ved Ildens Hjælp rømmer Lagrene af forældede Klaverer.

og Blomsterrabatter. Beboelsen er indrettet mod den Gavl, der vender ud imod Vejen — de store Vinduer fortæller, at man elsker Lys og Luft. Man er ikke bange for kraftige Farver; Vindusskoder og Døre liver vældigt op paa Facaden — Under det høje, oftest teglhængte Tag skjuler sig da hen imod den modsatte Gavl Kostald, Hestestald, Faaresti Lade — alt.

De smaa Købstæder gør ogsaa et net og venligt Indtryk. Byerne er saavel som Landet gennemskaaet af Kanaler — de tager den sværeste Del af Trafiken. Alle Gader er klinkebelagte. Kanalerne følges ofte af smukke Alleer og en smal Gade paa hver Side — Husfacaderne er stærkt afvekslende — propre — holdt i kraftige smukke Farver. Ikke mindst de hvælvede, undertiden af Ælde lidt sammensunkne Broer, bidrager til at give Billedet et vist malerisk Præg, som man ikke vil genfinde i de mere moderne Bydele.

Igennem Landet spænder sig et Net af fortræffelige, klinkebelagte Landeveje, brede og velholdte — ofte følges Veje og Kanaler ad. Kun paa Hoved-Trafikaarnerne har de nationale Vejklinker maattet vige Pladsen for den mindre interessante Beton.

Steder nødt til at pløje naturlig Græsjord op for at dyrke lidt Brødkorn; men saadanne Arealer er forlængst igen lagt ud med Græs — Hvidkløveren tvides fortræffeligt ogsaa paa de Arealer, der aldrig har været pløjet eller tilsaaet.

Koen er Bondens Kælebarn —! Det er ikke saa underligt, at den sortbrogede Malkeko under disse Forhold har artet sig vel, saa den er blevet en Eksportartikel, som hele Verden har sat Pris paa.

Kostalden er det fornemste Lokale paa saadan en Marskgaard. Det fortælles, at Hollænderen sætter sine Træsko uden for Døren, naar han gaar ind i Kostalden — dette passer vel ikke i Almindelighed; men han tørrer Træskoene af, inden han gaar ind; — Vægge og Gulv vaskes og skrubbes, og Køerne staar velfodrede og blankstriglede til Parade i de høje Baase.

Som typisk for, hvordan Kostalden betragtes, kan nævnes et Eksempel fra en Bondegaard, hvor Ejeren har bygget sig en splinterny tiptop Kostald med hvide Fliser paa Væggene o. s. v. — men man nævner ikke at nedlægge den gamle Kostald eller tage den ind til andet Brug; den staar da i sin oprindelige Form, men er udsmykket lidt ud over det

Guldgravere.

Jordens mest afsides liggende Egn

En lang, smal Stribe af skinnende hvidt Sand med svajende Palmer, i Baggrunden store djungledækkede Høje, paa Stranden spredt liggende, raatbyggede Blokhytter, hist og her ogsaa bedrebyggede Huse og i Midten et toetagers, straatækt Hotel, saaledes var Salamaua, Udgangspunktet til Edie-Creek-Guldmarkerne. Ogsaa dan saa jeg det i Sommeren 1926, skrives ifølge Flensborg Avis i et tysk Blad. Malmgraverne fra hele Verden strømmede til Ny Guinea for at deltage i den største Guldjagt, der er kendt fra de sidste Aar.

Gulvet i Salamauas Hotel er af raa Brædder. Bag Skænken staar en imponerende Række Flasker med Whisky, Øl, Champagne og andet. Et halvt Dusin Mænd staar og drikker ved Disken; i Bæltet bærer de store Revolvere. Disse Folk synes at have ubegrænset Kredit her. Det er da heller intet Under; thi for faa Minutter siden afleverede hver af dem Guld hos Hoteldirektøren til en Værdi af ti til tyve Tusinde Mark.

Guldmarker findes sjældent i Egne, der er tilgængelige. Men William George Royal, Richard Glasson og Frank Chifholm kunde vel ikke, selv om de havde afsøgt hele Verden, være stødt paa en mere afsides Egn end Edie-Creek. Det ligger ved Buloko-Floden i Morobe Distriktet paa Ny Guinea, og der er vel under Guldjagten ikke mere end et halvt Dusin hvide Mennesker, som har været her.

For at naa Floden maa man tage en Motorskonnert og naa frem med den til Salamaua-Bugten. Derfra maa man ved Hjælp af indfødte, der kan bære et halvt Hundrede Pund Proviant paa Hovedet, vandre 110 Kilometer over Bjergland; hertil medgaar der otte til ni Dage.

William Royal opdagede Fellet i 1925, da han, efter at hans Skibsbygningforretning var brudt sammen, gik i Gang med at skabe sig en ny Formue. Sjældent har et Sammenbrud haft saa gode Følger. Opdagelsen bragte Royal og hans Fæller henvendte tyve Milioner i Mark.

Utrolige Strabadser maatte de tre Mænd gennemgaa medens de flere Maaneder søgte efter Guldmarker. De var syge, halvt døde af Sult, stadig udsatte for at blive dræbt af omstrejfende indfødte. Vel mere end en Gang opgav de alt Haab og vilde vende tilbage til Civilisationen. Kun Royals sammenbidte Udholdenhed holdt det hele sammen; han vilde hellere lægge sine Ben i Djunglen end vende om med uforrettet Sag.

Endelig, da Guldsøgerne allerede havde opgivet alt Haab, kom de til Edie-Creek. Et Blik paa Stillingen var tilstrækkeligt til at fastslaa, at de havde fundet Guldlandet. Man kan tænke sig til disse udtærede Mænds Følelser, som de stod der under den brændende Sol med Formuen liggende ved deres Fod.

Næppe var Rygtet om Fundet naaet ud, inden Folk strømmede til. Paa hele Øen lod Folk deres gode Stillinger i Stikken; og hvor der tidligere kun var en Sandstrib, fremstod Salamaua. Der kom Folk til fra alle Lande.

Da jeg i Sidney gik om Bord i Skibet, saa jeg straks, at jeg vilde faa en ubehagelig Rejse. Det vrimlede med Guldgravere. Kahytterne var optaget Uger i Forvejen,

og der indrettedes Nødkvarter i Salen og i Musikværelset. Nogle Guldgravere udbredte endog deres Madras under Solsejl.

Stridigheder undgik man ikke. Regeringen sendte en erfaren Mand derhen; han medtog en Løjtnant Walker, og de lovede hurtigt at oprette Roen. Det er forbudt at bære Vaaben paa Marken; alle bøjede sig, om end nødigt, paa een nær, en Mand fra Teksas. — Walker opsøgte ham og kaldte ham til sig. Manden mødte med to store Revolvere, men med to lynsnare Greb havde Walker taget hans Vaaben.

Mange Mennesker blev rige, og nu er Salamaua og Edie-Creek blevet helt moderne. Der er regelmæssig Flyveforbindelse til Guldmarkerne. Arbejdet ledes af erfarne Ingeniører, og Udbyttet er godt.

Lidt om Keramik.

—o—

Man støder saa ofte paa Ordet Keramik; men hvor mange ved rigtig Besked med, hvad det er. Selve Ordet Keramik afledes af et gammelt, græsk Ord, og i sin Oprindelse er det en fælles Betegnelse af Porcelæn, Fajance, Majolika, Stentøj, Terrakotta og Lertøj. Og Keramik er ældgammel. Allerede Oldtidens Assyrer og Ægyptere havde keramiske Arbejder, Oldtidens Grækere lige-saa. Og op gennem Tiderne har der været syslet med keramiske Arbejder — Malerne har benyttet de henrivende Farver og Billedhuggerne udnyttet Formen.

Vi skal her fortælle lidt om de forskellige Arter af Keramik og Forskellen mellem dem.

Porcelæn fremstilles af Kaolin og Feldspath, blandet med forskellige Mængder af Kalk, Kvarts osv. Naar den tekniske Behandling er færdig, drejes eller modelleres det og faar saa en første let Brænding.

Paa dette let brændte Porcelæn er det, der males; man har baade Over- eller Underglasur-Maling, men alt Porcelæn brændes to Gange, sidste Gang stærkt, før det er færdigt.

Fajance har sit Navn efter den italienske By Faenza, og det fremstilles af en lys, gul Lerart. Fajance brændes stærkt første Gang, derpaa glaseres det, og naar Glasuren er trængt ind, saa den ligger som hvidligt Pulver paa Overfladen, males der paa denne, hvorpaa Sagerne faar en sidste, let Brænding.

Majolika er Benævnelsen for en særlig Art Fajance, som bl. a. Maurerne og Italienerne var dygtige til at fremstille. Navnet er taget fra en af Øerne i Middelhavet, Majorca. Fremstillingen af Majolika er imidlertid overordentlig besværlig og saa godt som op-hørt i vor Tid. De saakaldte Majolikasager, man kan finde i Galanteributiker, har ikke meget med den ægte Majolika at gøre og er ofte nærmere en Rædsels-end en Skønhedsaaabenbaring.

Af Stentøj findes to Slags, en grovere, som vi kender bl. a. fra de smukke, gammeldags graa Krukker med blaa Ornamente — det dekoreres raat, glaseres med Saltglasur og brændes kun een Gang — og en fin, saaledes som det f. Eks. fremstilles paa Den kgl. Porcelænsfabrik; det brændes to Gange.

Terrakotta betyder brændt Jord, hvad det ogsaa er. I Oldtidens Grækenland tilvirkes det saaledes til stor Fuldkommenhed; det er uglaserede Lervarer, hvad enten

det er i Form af Vaser, Buster, Figurer eller almindelige Brugs-genstande.

Op saa har vi Lertøjet. Det forarbejdes af almindelige Rødler eller Blaaler, der er slemmet eller uslemmet. I Brændingen bliver Blaaleret gult og Rødleret rødt. Skal Lertøj være hvidt, overtrækkes det med Pibeler. Har man set blot en almindelig Pottemager udføre sit Arbejde, maa man forundres over og beundre, saa hurtigt og akkurat det kan udføres paa fri Haand og paa Øjemaal. Nu om Stunder har man ogsaa Maskiner, der kan udføre Arbejdet. Naar Leret er passende fugtigt, maler man paa det. Den ældste Maade, det udføres paa, var simpelt hen at ridses Dekorationerne i det — vi kender jo alle Bøgelinierne paa Mælkefade, en Art stiliseret Blomst, som gerne staar i Bunden af Fade, samt forskellige lette Borter. Stentøj glaseres med Blyglasur og brændes derefter i Ovn. I den moderne Fabrikation bliver Lertøj undertiden brændt, naar det er malet, saa glaseret og brændt igen; men denne Behandlingsmaade er dog ikke den oprindelige.

Det, man i vore Dage i Reglen forstaar ved Keramik, er Lertøj. Det males vaadt, brændes een Gang, glaseres og brændes atter.

Til vore Læsere!

Husk at tegne dem som Abonnent paa „Nordbornholm“ for Oktober Kvartal; det er kun 1 Kr.

Bladet bringer hver Uge, foruden Annoncer, en Mængde underholdende Stof, af hvilket „Hammershus Birks Historie“ særlig synes at fange Opmærksomhed.

Artiklerne vil som omtalt udkomme i Særtryk — en rigt illustreret og med flerfarvet Omslag udstyret Bog —, der ventes færdigtrykt i December Maa-ned og udleveres gratis til de at Nordbornholms Læsere, der har betalt Abonnement for 2det Halv-aaar 1931.

For dem, der endnu ikke har bestilt Bladet gennem Postvæsenet, men ønsker Bogen, vedlægges vi Indbetalingskort paa hele Beløbet

Intet Blad udkommer her paa Egnen i saa stort et Antal Eksemplarer som „Nordbornholm“, Bladet egner sig derfor bedst for Avertering.

Fra Oktober Kvartal udvider vi Læsekredsen til ogsaa at omfatte samtlige Husstande i Hasle, der vil faa Bladet tilstillet gennem Hr. Boghdl. Marchmann, som ogsaa modtager Annoncer til „Nordbornholm“.

Paa Landet uddeles Bladet som sædvanlig gennem Postvæsenet.

Da vi og de averterende er interesserede i at saa mange som muligt indenfor Distriktet læser „Nordbornholm“, modtager vi gerne Reklamationer over manglende Eksemplarer.

En ny Gulvbelægning.

Vor Tid er rig paa Opfindelser; næsten ikke en Dag gaar uden der frembringes noget nyt til Gavn og Glæde for Menneskene. Hvilken Forskel er der f. Eks. ikke paa Indretningen af Boliger nu og for blot en Menneskealder siden. Murene har Luftkanaler, Væggene er isolerede mod Kulde, Varme og Fugtighed, og de gammeldags Gulve er snart en Saga. En Tid var Terrazzo og Parket moderne, nu er der kommet noget nyt op under Navnet „Univers Elite Kunsttrægulve“. Disse Gulve skal støbes paa Stedet har alle Traets gode Egenskaber, er lune og glatte, uden Revner.

P. Petersen (Bygm. Anton Sonnes Eftfl.) har købt Eneretten til Støbnin-gen af disse Gulve her paa Nordlan-det. Vi har set nogle Prøver i forskel-lige Farver og Mønstre. De er haarde, slidstærke og brandsikre som Klinker, Fliser og Marmor, og skal være langt bedre og billigere end Terrazzo. Ho-vedmaterialet er Savsmuld, men iøvrigt er Fabrikationen selvfølgelig en Hem-melighed.

Vi tror at den nye Industri har en Fremtid for sig, og haaber den vil skaffe Arbejde og god Fortjeneste for Firmaet.

Kender De de sidste ny Gulve?

Ingen Fodkulde mere! „Univers Elite“ Kunsttrægulve. Altid lunt og behageligt!

Lægges paa saavel nye som gamle Træ- eller Betongulve i ensfarvet marmoreret eller med Borter. — Statsprøveanstalten i København har undersøgt Prøver af Gulvbelægningen, og Slidprøven udviser, at Slidstyrken er som Klinker, Fliser og Marmor.

Eneret for Nordbornholm. A. Sonnes Byggeforretning. Indehaver: P. Petersen.

Til Konfirmationen anbef.

Salmebøger og Konfirmationsgaver:

Tasker, Pengebøger, Seddelbøger, Skrivemapper, Skrive-garnituret, Børstegarnituret, Rejsetuier, Tegnebestik, Hanske- og Syæsker, Perlekranse, Amatøralbum m. m.

Største Udvalg i Telegrammer.

Papirhandelen ved Skolen, Allinge.

Efteraarsvarene

er nu hjemkomne. Stort og smukt Udvalg, saa-vel i Habit- som Frakkestoffer.

De finder altid den Vare, De søger i

C. Josefsens Skræderforretning.

Tlf. Allinge 28.

Køb

Konfirmationsuret

samt alt i Gaver hos

Conrad Hansen, Allinge.

For Eks. Kikkerter, Urkæder, Urarmbaand, Nipsure, Nøglekæder, Manchetknapper, Naale, Ringe, Halskæder i Koral, Rav, Guld og Sølv. Toiletgarnituret, Herrebørstesæt, Servietbaand, Frakkeskjole, Smykke-skrin, Sølvblyanter, Skrivetøjer, Cigaretetuier, Cigaretæsker m. m. Solvskeer i mange Mønstre — alt i stort Udvalg og gode Kvaliteter til billige Priser.

Slakteriets Udsalg paa Lindeplads

anbefaler sig med fersk og røget Flæsk, Norbrad og Karbonade hjemmelavet Fars, Medister, Sylte, Leverpostej og Lunge-pølse. Alt i Paalæg og konserver.

Friske Slagterivarer Onsdag og Fredag.

Johanne Hansen Tlf. 45.

De bedste Kvaliteter tilbydes af

Ovnkoks Nr. 1. Brunkuls Brikker.

Store engelske og tyske magre Ovnkul.

Magre Nøddekul — og beder om Bestillinger til den billige Pris inden 1ste Oktober.

Gode Aiharpningskul a 1 Kr. pr. Hektoliter.

Nordlandets Handelshus.

Møllers Bogbinderi

Tlf. 865. Chr. Dideriksen, Rønne. Tlf. 865

Indbinding af Bøger. — Protokolfabrik. — Papirvarer.

I. Kl. Arbejde. — Rimelige Priser. — Hurtig Levering.

Leverandør til Biblioteker, Foreninger og Øens største Forbrugere.

Godt høstede bornholmske Kornvarer af

Hvede, Rug, Byg, Blandsæd og Havre

modtages fra vore Kunder og afregnes efter bedste Vurdering.

Alle gode Kornvarer modtages som Betaling ved Køb af Købmandsvarer, Foderstoffer og alle andre Varer.

Nordlandets Handelshus.

Bestil Deres Tryksager i Allinge Bogtrykkeri

Cigarer og Tobak
Cerutter og Cigaretter
køber de bedst i
Tobaksbørsen, Klemensker.

Violin-Undervisning.
Lær at spille i de lange Vinteraftener! — Grundig Undervisning garanteres. — Tager gerne paa Landet efter nærmere Aftale.
Svend Arvidsen, Teaterstræde.
Tlf. Allinge 49 kan benyttes.

Tysk Undervisning
begynder 1. Oktober.
8 Timer Kr. 7,50.
Ungdomshold: 8 Timer 5 Kr.
Anmeldelse efter 5 ell. Sandv. 39.
Lejeune, Sandvig.

Tysk Konversation.
Hver Søndag Aften — billig Pris.
Lejeune, Sandvig.

Tysk Undervisning.
50 Øre i Timen i mindre Hold.
Moderat. for Elever under 18 Aar.
For Hold, Eleverne selv danner, efter Overenskomst.
E. Svendsen, Løsebækg., Allinge.

En flink 14—16 Aars
kan faa Plads 1. Nov. **Karl**
Bækken, Olsker.
L. Olausen.

En Karl
kan faa Plads straks eller Novbr.
paa **Smedegaard, Rø.**

En rask ung Pige
søges
Nørregaard, Rø

En Pige
kan faa Plads paa
Højegaard, Rutsker.

En flink Pige
15—16 Aar kan faa Plads
1 Novbr. **Fru Bech „Produkten“**
Allinge.

Al Jagt
paa Aksel Falks Jorder i Rø er
forbudt paa det strengeste.
Jagende Hund bliver skudt
uden videre Varsel.

Køb deres Kolonialvarer
Margarine, Kaffe, Chocolate, Frugter etc.
Gode Varer — billige Priser i
Smørbørsen, Klemensker.

J. B. Variens
Staffe
den er go'.

Til Konfirmationen
anbefales haandbroderede
Lommetørklæder
fra 75 Øre.
Hedvig Marckmann, Hasle.

Min
Barber- & Frisørorretn.
anbefales
H. C. Koefoed, Hasle.
Torvet.

Biografen
Søndag Kl. 6,30 og 8,30.
De store Landstrygere.
Morsom Farce i 2 Akter.
Den store Sø-Krigs-Film
Dødens Eskadre.
En Film i 8 Akter fra Verdenskrigen til Søs.

I Tiden fra 1. til 31. Okt.
udbydes musselmalet og
blaablomstret Porcelain
fra Den Kgl. Porcelainsfabrik med særlig Rabat
af 20 pCt. Alt 1. Sortering.

Saavel Fabrik som Forhandler
har gjort sit til at gøre dette over-
ordentlig fordelagtige Tilbud muligt.
Derfor varer det kun Okt. Maaned.
Der er her en god Anledning
til at begynde at samle paa et
Stel — i 1ste Sortering og til
Priser, der ikke ligger meget over
de Priser, der almindeligvis betales
for 2den Sortering paa Fabrikens
halvaarlige Udsalg.

Da der jo er Grænser for Fabrikens
Ydeevne, anbefales det, at
Ordre afgives snarest, for at man
ikke risikerer at faa at vide, at
Levering er umulig.

Disse særlige Salgsbetingelser
gælder kun for musselmalet og
blaablomstret.

Intet andet af Fabrikens Frem-
bringelser berøres deraf.

Bestillinger bedes venligst ind-
givet til

P. C. HOLM
POUL NIELSEN
Autovognmand.
Nørreg. Tlf. 145. Allinge
Lukket 4—5 Pers. Bil.

Det rester. Indbo,
tilhørende Frk Petra Møllers
Dødsbo, sælges pr. Kontant til
nedsat Pris paa Ejendommen fra
MANDAG d. 28. ds.
Hver Dag fra Kl. 13—15.

En 2 Vær. Lejlighed
med eller uden Loitsvarelse er
til Leje hos
Mælkehdl. Larsen, Allinge.

En Hjørnestue
og event. 2 smaa Værelser,
om ønskes møbleret, kan faas til
Leje
Fr. Bidstrup, Sandvig.

Billier. bord
Største Udvalg i moderne Billier.
Billetter og Læseglas hos
Conrad Hansen
URMAGER & GULDSEDMED.
Allinge Tlf. 140.
Lægerecept expederes omg.

Skotøj.
Nye Sendinger af Herre og
Dame Fodtøj er hjemkommen.
Gummistøvler
danske, engelske og amerikanske
i stort Udvalg. Gummistøvler
modtages til Reparation (Vulkanisering)
Skotøjsbørsen, Klemensker.

Lygter.
Stort Udvalg i
Dynamolygter, Gaslygter,
Elementlygter, Lyslygter,
Lommelamper, Radiodele
og Radioanlæg.
Nyhed Lohman 6 Volt Dynamo-
Lygte Kr. 14,50
Alt til billigste Priser.
Cyklebørsen,
Klemensker.

Bornholms
Spare- og Laanekasses
Afdeling i Allinge.
Kontortid 9—12 og 2—4.
Renten af Indskud er paa
3 Mdrs. Opsigelse 4,5 pCt. p. a.
Alm. Sparekassevilkår 4

Rø. Rø.
Torsdag d. 1 Oktober begynder undertegnede
en Skomagerforretning i Sandemand Schous Ejendom
og anbefaler mig med solidt og godt Arbejde til billigste Priser.
Gummi- og Raagummi Fodtøj repareres. Kapsko ombundes.
Harald Westh.

Alle Dag- og Ugeblade
faas og kan — om ønskes for kortere eller længere Tid
— bringes overalt i Byen samme Dag, de udkommer.
Poul Marckmann, Bladhandel, Hasle.

Stor Fortjeneste
kan paaregnes af energisk Mand med en Del Fritid, der vil interessere sig for Forsikringsarbejde i saavel Livsforsikrings- som Skadesforsikringsbranchen.
Billet mrkt. „11“ med Oplysning om Stilling og hvad øvrigt kan være af Interesse indlægges paa Bladets Kontor.

Hvor mødes vi paa Søndag?
Naturligvis ved den
store **Als slutningsfest** paa **Stammershalde!**
Rouletdans med flere Præmier. — Salen dekoreret.
Bruhns bekendte 4 Mauds Orkester.

Sludder og Vrøvl
er der nok af; men de fineste og bedste Mærker
Kul, Koks & Briketter
til de rigtige Priser faas kun i
Produkten.

Dameovertøj.
De nye Frakker til Efteraar og Vinter er nu paa Lager i et smukt og righoldigt Udvalg.

Faconen er i Aar usædvanlig fiks — og den meget smukke Forarbejdning er foretaget paa Magasin du Nord's egne Systuer.

En smuk Frakke gennemført med Kunstsilke og med Krave af Skind sælger vi for 39 Kr.

Fikse Ungpigefrakker med Skindkrave fra 25 Kr.

NB. Ekstra store Størrelser i Frakker findes altid paa Lager.

Magasin du Nord's
Udsalg
v. **Victor Planck, Allinge.**

De skulde engang prøve
at købe **Produktens Klippfisk** den er meget lækker.
Produkten.

Kulkasser, Kuløser og Ovnskærme
er billige og gode i
PRODUKTEN.

Ønsker De Byggearbejde?
eller Reparationer udført, da henvend Dem til
Bygmester Johannes Pedersen,
Havnegade, Allinge. Tlf. 141.
Specialitet: **Jernbeton-Lofter.**

Al Slags Lastkørsel
samt Transport af Svin til Slagteriet besørger gerne.
Tlf. Rutsker 20 x. **H. A. Jensen, Vang.**

Kotoed & Mortensens Byggeforsretning
Ligtøj og Ligsenge. **Ligkistelager.** Ordning af Begravelser
Telefoner 77 og 79.

Sudstjeneste
Søndag. Allinge Kl 14, Høstprædiken. Olsker Kl. 10.

Tu skal Jagten aflyses — det sker bedst og billigst ved en Annonce i „NORDBORNHOLM“.

Spegesild
er til Salg **Chr. Vang, Helleper**
Tlf. Hasle 82 u

Al Last- og Personkørsel
udføres med min lukkede 13—14 Personers Bil til billige Priser.
Tlf. Allinge 72. **Aage Jørgensen.**

Ny 7 Pers. Crysler
samt 12—14 Pers. Charabanc-Bil udlejes. Al Lastkørsel udføres.
Tlf. Allinge 131. **Wilhelm Riis.**

Bil udlejes.
Ny 5 Personers CRYSLER udlejes.
Tlf. Allinge 63. **Frank Holm.**

Autokørsel.
Ny lukket 4—5 Pers. Bil udlejes
Vognm. C. P. Pedersen,
Nygade, Allinge Tlf. 133.

Overretssagfører
Jac. Jensen.
Inkassationer, Ejendomsforretninger, Dokument-skrivning, Dødsbehandling m. v.
Kontor i Allinge:
(Bogtrykker Gornitzkas Ejendom).
Trædes personlig hver Fredag kl. 11-1.

Aktieselskabet
Hasle Bank
modtager Indskud paa Indlaansbog og Folio, Termins-
yde ser til Kredittoreninger,
og andre Kreditaan m. m.

Konfirmations-Fodtøj
Fikse Laksko fra 9,75.
C. Larsen, Vestergade.

Slagteriets Udsalg, Allinge.
Friske Varer Onsdag og Fredag.
Fersk Flæsk, Karbonade, Mørbrad,
Medisterpølse, Fars,
Bayerske Pølser, Knæpølser
Røget **Medisterpølse.**
Kogt Skinke.
hjemmesmeltet Fedt.
Forskelligt Paalæg.
Dina Sørensen, Tlf. 38.

Vejle Støbegods.
God Varme
Hjemlig Hygge
Stor Økonomi
har skaffet
Vejle-Ovnene deres Ry.
Køb altid det anerkendte gode Fabrikat.
Det betaler sig.

De bør i egen Interesse lade
Deres Kakkellovne efterse nu, for at den kan være i brugbar Stand, naar Kulden kommer.

Reservedele og alt Tilhør haves
elles fremskaffes omgående.
P. C. Holm, Allinge.
Udsalg af „Vejle Støbegods“.

Hammershus.

—o—

2den Svensketid.
26. Februar — 10. December 1658.

Med Printzenskjold fulgte 100 Musketerer og Knægte, 1 Kaptajn, 1 Løjtnant, 1 Fændrik, 2 Pibere og 4 Mønsterdrengene. De havde med sig 4 Jernkanoner, 40 Centner Krudt samt Bly og Lunter. Hertil kom senere 3 svære Jernkanoner (12 Pd.s), 1 Artilleriløjtnant — og muligvis noget mere Mandskab til Supplering af Garnisonen, hvis Størelse under Opstanden fra flere Sider angives at være 120 Mand.

Til at begynde med synes Bornholmerne roligt at have fundet sig i Svenskevædet. Dog tyder den „Ransakning“, som Printzenskjold efter Svenskekongens Ordre indsendte til denne efter 14 Dages Ophold paa Øen, paa, at han fra første Færd har næret Modvilje mod Indvaanerne. Han skriver nemlig: „Størsta Parten af Folket er till deras humeur meckta rude inculata ingenia och illpartiga såsom alle Insullani gemenligen hålles för at vara“, hvilket jo ikke er synderlig rosende.

Skønt Svenskekongens Instruks gik ud paa, at Bornholmernes gamle Sædvaner skulde respekteres og først siden lidt efter lidt føjeligt lempes til Sverriges Vedtægter og Sædvaner, saa har det nok haft sine Vanskeligheder for en Mand som Pr. at følge denne Praksis. Diplomat har han næppe været, og en daarligere Mand til at gennemføre en lempelig Fremgangsmaade kunde Kongen næppe finde. Kongen selv bidrog nu heller ikke til at hans egen Instruks kunde følges.

Forholdene førte med sig, at det i Stedet for blev Voldspolitikken, der blev den førende, og ogsaa heri svigtede Kongen sin Landshøvding, idet han ikke stillede de fornødne Magtmidler til Raadighed trods gentagne indtrængende Opfordringer.

Modsætningsforholdet træder dog først tydeligt for Dagen, efter at Krigen mellem Danmark og Sverrig paany var udbrudt i August 1658. Kongen skulde da bruge Penge og Soldater, og begge Dele skulde Pr. skaffe. Af Penge var der meget lidt, hvormod Pr. til Gengæld sendte saa mange flere Soldater — flere end Kongen forlangte.

I ovennævnte Ransakning beklager Pr. sig over Slottets daarlige Forfatning, Murene falder fast dagligen ned, ligesom Hvælvingerne over Underrummene, fordi Tagene ovenover er borte, og han er meget bekymret for, hvorledes Soldaterne skal underbringes om Vinteren. Han paatænker at bygge nogle Træhytter til dem.

Murene udbedrer han med Tørv, og hans Soldater arbejder paa en Skanse uden for Porten tæt ved Muren, hvor Vejen løber igennem til Slotspladsen. Endvidere opretter han 2 Batterier med Mure og Volde.

Ifølge Amtmand Urne (1756) havde Pr. sine Værelser i Slotskernens vestlige Fløj.

I flere endnu bevarede Breve fra Pr. varetager han paa flere Omraader Landets sande Interesser til Gavn for den svenske Krone, men om nogen Sympati for Befolkningen, er der intet der vidner.

Til sidst har han bortsendt alt, hvad der duede af Soldater, saaledes at der efter hans eget Udsagn kun er barnungt Folk og gamle Mænd, der sidder paa deres Gaarde, tilbage. Skal disse sidste ogsaa udtages, vil Gaar-

dene blive forsømt til Skade for den svenske Krone.

Disse voldsomme Udskrivninger samt svære Skattepaalæg fik Bornholmernes nedarvede Svenskehad til at gløde, og i Opstanden den 9.—10. December slog det ud i lys Lue.

Opstanden.

Af Printzenskjolds egne Breve til Sverrig erfarer man bedst Opstandens Fremadskriden.

Allerede den 13. August beretter han, at der forlyder paa Landet de sælsomste Tidender, som skulde man intet sikkert forvente udi Søn, og skulde dette være sandt, anmoder han om Forstærkning af Garnisonen, da Fæstningen her er „vijda begreben“. — Den 9. Oktober gentager han Anmodningen og beder om Ryttere til Strandpatruljering „eftersom her er intet Folk at forlita sig til.“

Kort forinden havde Bornholmerne gennem Borgmester Peder Olsen i Hasle faaet Opfordring til at gøre Opstand af Kong Fr. III.s Sekretær Oldeland. Den 3. Nov. fornyedes Opfordringen af selve Kongen, hvori han opfordrer i Særdeleshed til at „ruinere“ den svenske Garnison paa Hammershus.

Den 7. November meddeler Pr. at han frygter for, at den Undsætning, han venter fra Pommern, vil komme for sent. Indbyggerne korresponderer med København, og om noget (dansk) Fartøj vil lande, vil ingen modsætte sig det, men langt mere — som de offentligt sagde til mig, da jeg var hos dem — søge „at tåga migh strax för hufvudet“. — Han har antaget 8 bornholmske Artillerihaandlangere, som han dog ingen Tillid har til, men Kongen har trods gentagne Anmodninger ingen Artilleribetjente sendt til ham uden en Artilleriløjtnant. Han anmoder atter om at faa Ryttere til Strandbevogtning — „iøvrigt er jeg ikke mindre usikker for Indvaanerne end som for en aabenbar Fjende.... og dersom noget fjendtligt skulde ske, skulde jeg ikke understaa mig at blive hos dem (Bornholmerne) ude paa Landet for deres Ondskabs Skyld.“

I Begyndelsen af November udskrev Pr. paa sin Konges Befaling en Ekstraskat, hvilket just ikke skulde bringe Ro i de ophidsede Gemytter. Dens Indkrævning forarsagede en Skærmydsel mellem Bønderne og Pr.s Skatteopkrævere. Foranlediget heraf lod han Bekendtgørelse udgaa „selv at ville forsvare Slottet“, hvilket vel maa betragtes som en Krigserklæring til Bornholmerne. Dernæst lod han sine Soldater søge ud „til hvert Sogn“ (Rasmus Rauns Bornholms Krønike) for at inddrive den paabudte Skat. Ifølge en efter, Opstanden undvegen svensk Soldats Beretning var der under Opstanden 60 Soldater paa Slottet; Resten af Garnisonen maa altsaa have været ude paa Landet.

Siden 22. November laa Landshøvdingen aabenbart i en Slags aaben Fejde med Bornholmerne, og det var vel klart for begge Parter, at noget maatte der ske. Selv om Opstanden ikke kan siges at være kommet Pr. overraskende, havde han dog sikkert ikke ventet den, førend der kom Hjælp fra Danmark, og har ikke tiltroet Bornholmerne Magt og Mod til at handle paa egen Haand, ellers havde han som erfaren Krieger næppe været saa letsindig at sende Halvdelen — og rimeligvis den bedste Halvdelen — af sine Folk patroljevis ud paa Landet under saadanne Forhold. Hertil kom, at hans Kaptajn var borte med de

udskrevne bornholmske Baadsmænd, og hans Artilleriløjtnant i selve Opstandsdøgnet borte fra Slottet for at besøge et eller andet i Rønne. Det er meget vanskeligt at forstaa, at Pr. trods alt dette dristede sig til at forlade Slottet kun fulgt af sin Sekretær og 1 Tjener — og Hunden „Snap“; ganske vist paa sin gode Ganger „Skjold“, der forstod alt, hvad dens Herre talte til den (men det hjalp nu ikke noget denne Gang). Det gjorde han imidlertid og det med det Resultat, at han mistede Livet og den svenske Konge Bornholm, som derved siden blev Svenskerne „förlorada Paradis“. Samme Dag havde han talt med en svensk Kvartermester, der var kommet for at aftale med ham om Hidsendelsen af en Rytterstyrke, og nu var det vel ude med hans Taalmodighed, nu maatte han afsted for at tvinge de genstridige Rønneborgere til at sende Skib efter Forstærkning til sig, og Fæstningen vilde han vel ikke yderligere blotte ved at tage flere med sig(?) Personligt Mod manglede han næppe, og det er vel troligt, at hans Held i tidligere utallige Kampe, hvori han skal have deltaget med en hensynsløs Dødsforagt, har indgivet ham den Tro, at han var usaarlig, og han har sikkert ikke haft noget imod, at Bornholmerne troede det samme. De troede det nu paa en Maade, som ikke var ualmindelig i hine Tider — og vel for Resten heller ikke i vore Dage — nemlig saadan, at han var „haard“, saaledes at Bly, Od og Eg ikke bed paa ham, men nok ædelt Metal. Nu var der jo Folk i Rønne, der var rige nok til at gaa med Sølvknapper paa Bukserne, og med dem „fyrdte de gesvind, og treffet den Herre ved høyre Kind“, hvis man da ellers skal tro, hvad der staar i „Printzenskjoldsvisen“. Vist er det i alle Fald, at han blev ramt og døde paa Stedet. — Først havde de fanget ham, og da han derefter forsøgte at undløbe, blev der skudt efter ham, og han blev ramt. Derefter blev der truffet Foranstaltninger til at uskadeliggøre Svenskerne paa Landet og Ordre til „den store Svineslagting“ blev udsendt. Naar Kirkeklokkerne ringede Alarm — ifølge Visen: (Kl. 12 om Natten) skulde hver Bonde slagte sine Svin (de inkvarterede svenske Soldater). Der foreligger tilstrækkeligt historisk Bevis for, at der hin Nat den 8.—9. Dec. blev slaet 8 svenske Soldater ihjel af Bønderne; men Muligheden for, at der gik flere med i Løbet er ikke udelukket. Dog er det en poetisk Form for Lystighed, naar Visen beretter om 965 svenske Lig, al den Stund der højst han være Tale om 60.

Medens Borgerkaptajn i Rønne Claus Kames med sine Soldater fangede de derværende Svenskere og satte dem i Raadhuskælderen, red Jens Koefoed, som stod i Spidsen for Opstanden, paa Pr.s Hest sammen med Kaptajn Niels Gummeløs over Nyker til Hasle, hvor han fik 14 Ryttere med sig videre til Rutsker, hvor han meddelte det skete til Præsten Poul Ancher (en af Lederne) og gav Besked paa, at Militsen skulde samles her og afvente nærmere Ordre. — Her i Nærheden fangedes den svenske Artilleriløjtnant Niels Rud, der var paa Vej fra Rønne tilbage til Fæstningen. Niels Gummeløs og 2 Md. førte ham til Hasle, og Jens Koefoed red nu alene videre med sine 12 Ryttere til Sandvig og Allinge, hvorfra han fik nogle Folk med sig (antagelig 20—30 Mand), og med denne „Belejringshær“, der næppe har raadet over andre tids-

svarende Vaaben, end hvad Jens Koefoed selv havde, da Pr. havde sendt alle dem bort, der bar Kronens Gevær.

I Allinge blev den før omtalte svenske Kvartermester dræbt, da han ikke vilde overgive sig, og da Jens Koefoed kom til Slotsvejrsmøllen traf han der en enlig svensk Soldat, som det gik paa samme Maade. Det var da omkring Midnat. Jens Koefoed satte saa Poster ud alle de Steder, hvor der kunde være Tale om Adgang, for at forhindre nogen i at komme til Slottet og fortælle om det passerede. Derefter har han sendt Bud (eller signaleret ved Lystegn) til den ved Rutsker samlede Styrke, der skulde staa der og afvente Ordre, om at komme. Indtil dette skete, har han haft særdeles god Tid til at tænke paa, hvad han egentlig havde indladt sig paa.

Man har nok Lov til at undre sig over, at han kunde faa nogen til at følge sig paa et saa dumdrigt Foretagende. Vel var Hammershus forfalden, men dog ikke mere, end at Stedet meget vel lod sig forsvare, navnlig i et Tilfælde som dette, hvor Fæstningen var forholdsvis velforsynet med Kanoner, Krudt, Kugler og Proviant. Vel var Besætningen lille, men til Gengæld bestod den af krigsvante, veludrustede og vel-disciplinerede Soldater, medens den eneste krigsvante blandt Bornholmerne var Jens Koefoed selv (han var hjemme paa Orlov fra Krigen), og hvorledes indtage en Fæstning uden at eje saa meget som en Kanon? (Svenskerne havde taget dem alle 1645, og siden var ingen nye kommet undtagen nogle faa til Slottet). Hvordan skulde egentlig Bornholmerne bære sig ad med at tage Fæstningen — selv om de var nok saa mange — saa at sige med de bare Næver? Hvert Øjeblik kunde der ventes Undsætning fra Sverrig, og desuden — hvorledes med Danmark? Var ikke hele Danmark undtagen København i Svenskerne Vold? — og hvis nu disse ogsaa fik København, hvad saa med Bornholm, selv om Hammershus nu blev erobret? Og vilde Svenskerne under alle Omstændigheder ikke senere erobre Øen tilbage?

Hadde Jens Koefoed ikke tidligere taget disse Forhold i Betragtning, kunde han næppe undgaa det nu, da han Time efter Time — sikkert med stigende Uro — forgæves har ventet paa Militsens Ankomst.

Naar Bornholmerne indlod sig paa dette desperate Foretagende, maa Hovedårsagen sikkert være den, at Svenskerne Plagerier har bragt dem i et saadant Raseri, at de har foretrukket en Ende med Forskrækkelse fremfor en Forskrækkelse uden Ende.

Nu gik det imidlertid godt, og dette skyldtes dels den Omstændighed, at Landshøvdingen havde blottet Fæstningen for Mandskab og Befalingsmænd og dels — og ikke mindst — fordi der i Spidsen for Bornholmerne stod en snarraadig, handlekraftig Mand, der hensynsløs satte sin Person paa Spil. Det skulde lykkes. Det umulige skulde ske, og det skete.

Nogle har beklaget, at den svenske Landshøvding mistede Livet. Men vilde Foretagendet være lykkedes, saafremt dette ikke var sket? Det er i hvert Fald usikkert. Med Drabet var dog ethvert Tilbæget ganske anderledes umuliggjort, end hvis han blot havde været fangen. Ligesaa med de 2 andre Svenskere, der blev dræbt. — Skulde Jens Koefoed formindske sin yderst ringe Styrke yderligere ved at anvende noget deraf til at bevogte

Fanger? Det vilde virkelig være for meget forlangt.

Sjældent er vel en Opstand som denne forløbet med Held med et saa ringe Offer af Menneskeliv. — Dette tjener Jens Koefoed og Bornholmerne til Ære, og det bør ikke bebrejdes dem, at der gik nogle faa i Løbet.

Paa Slottet var yngste Løjtnant Per Lagman højstbefalende. Han maa tidlig have fattet Mistanke, for straks om Morgenen udsendte han en Patulje paa en Trommeslager og 4 Mand, som imidlertid blev overrumplet og fanget af Jens Koefoed.

Hen paa Formiddagen kom den længe ventede Hjælp af de Militærtropper, der var samlede ved Rutsker. Jens Koefoed stillede dem sammen med sine egne Folk i Slagorden bag Møllebjerget. En Tjener udsendtes fra Slottet for at faa Besked om, hvad den Forsamling skulde betyde, og da han blev modtaget med nogle Musketskud, var Løjtnanten og Slotsfruen ikke mere i Tvivl om, at Bornholmerne var over dem.

Længere op paa Dagen kom Rønne Borgerkompagni og Vester Herredskompagni og sluttede sig til de andre.

Jens Koefoed meddeler kort og godt i sin Beretning, at der saa blev sendt et Brev til Slottet med Opfordring til Kapitulation, og at dette besøgedes af en af hans Trommeslagere. Der kom da Svar tilbage med en svensk Trommeslager, da de ganske havde beskænket den anden, med den Besked, at Løjtnanten vilde møde selv fjerde i Slotskroen og der forhandle om Overgivelsen. Her bestemtes saa, at den svenske Besætning skulde marschere ud af Fæstningen og aflevere deres Vaaben. — Dette skete om Aftenen, hvorefter Bornholmerne marscherede ind og tog Svenskerne med sig og satte en stærk Vagt for dem.

Ifølge en Beretning fra en svensk Knægt af Slotsgarnisonen, der siden (17. Febr. 1659) flygtede til Malmø fra sit Fangenskab i København, vilde Løjtnanten først ikke overgive sig; men da Bornholmerne truede med at hugge Hovedet af Printzenskjold, overgav han Slottet. Kaptajn Claus Kames havde ageret Pr. paa dens Hest og iført hans Klæder.

De fire, der paa Bornholmernes Vegne forhandlede med de fire Svenskere om Overgivelsen, var Jens Koefoed og tre Rønneborgere; men hverken Borgmester Peder Olsen eller Præsten Poul Ancher var med ved denne yderst vigtige Afgørelse, hvor man netop skulde synes, at der var Brug for et Par kloge Hoveder. — Det bemærkes her, fordi man i tidligere Omtale af Opstanden har tillagt disse to og navnlig Poul Ancher en altfor fremtrædende Plads som Hovedledere. Hvis de var saadanne, saa udførtes deres „Ledelse“ i hvert Fald fra den mindre farefulde Baggrund. Om deres Praksis foreligger intet andet, end at de sammen skrev det Brev, der blev sendt til Slottet; men ogsaa herved maa de have udvist en overdreven Beskedenhed, idet de næppe kan have sat deres Navne under Brevet. Den svenske Beretning, der omtaler hele 8 bornholmske Førere (Jens Koefoed flere Gange), nævner nemlig ingen af de to ovennævnte.

Efter at der var sat Vagt for Slotsfruens Værelser, at hun ikke skulde blive forulempet, fik de bornholmske Soldater Lov til at plyndre Slottet, dog „mestendels kun for Fetalie“, og stort andet har der vel heller ikke været.